

دانشگاه شهرستان

دانشکده ریاضی، آمار و علوم کامپیوتر

«گروه ریاضی»

پایان نامه کارشناسی ارشد ریاضی

عنوان

مباحثی در S^5 – عمل‌های تصویری

نگارش

گلثوم علی آبادی

استاد راهنمای

دکتر علی معدن‌شکاف

استاد مشاور

دکتر رحمان بهمنی سنگسری

۱۳۸۹ آذرماه

الْفَلَكُ

قدردانی

سپاس به پیشگاه پروردگاری که دریچه‌های علم و معرفت را فراروی انسان گشود و با علم و قلم به انسان کرامت بخشید تا با تکیه بر دو بال ایمان و اندیشه در افق‌های بیکران رستگاری پرواز کند. او را حمد و ستایش می‌گوییم، حمد و سپاسی که تنها خداوند سبحان را سزاست.

این پایان نامه حاصل راهنمایی‌های ارزشمند استاد ارجمند، جناب آقای دکتر معدن‌شکاف است که در تمام مراحل راهگشای من بودند و صبورانه یاریم کردند.

تقدیم به :

دستان پر مهر پدرم،

چشمان همیشه منتظر مادرم

و

همسرم، که وجودش همواره آرامش دهنده روح و تسلی بخش خاطرم بوده

است.

چکیده

فرض کنیم S تکواره باشد. یک S -عمل راست مجموعه ناتهی A به همراه یک نگاشت است، که در آن تصویر (a, s) به صورت as نمایش داده می‌شود، به گونه‌ای که برای هر $A \times S \rightarrow A$.

به طور مشابه S -عمل چپ تعریف می‌شود.

در این پایان‌نامه ابتدا تعریف S -عمل تصویری را گسترش می‌دهیم و S -عمل تصویری ضعیف و $(S/I, S/J)$ -تصویری را معرفی می‌کنیم. سپس درون‌بر، هم حاصلضرب و حاصلضرب این عمل‌ها را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

همچنین شرایط لازم و کافی برای تصویری ضعیف بودن هم حاصلضرب ملقمه‌ای دو کپی از S توسط ایدآل راست I ، یعنی $S \amalg^I S$ ، را مطرح می‌کنیم.

این پایان‌نامه براساس مقاله‌های [۱۱]، [۷] و [۱۲] نوشته شده است.

واژه‌های کلیدی: S -عمل، تصویری، تصویری ضعیف، تصویری ضعیف ریس، هم حاصلضرب ملقمه‌ای، $(S/I, S/J)$ -تصویری.

مقدمه

فرض کنیم S تکواره باشد. یک S – عمل راست مجموعه ناتهی A به همراه یک نگاشت $A \times S \rightarrow A$ است، که در آن تصویر (a, s) به صورت as نمایش داده می‌شود، به گونه‌ای که برای هر $s, t \in S$ و $a \in A$ $a(1) = a$ و $a(st) = (as)t$.

در سال ۱۹۶۰، اسکورن یاکف^۱ بحث دسته‌بندی همولوژیکی تکواره‌ها را مطرح کرد. این بحث در دهه‌های بعد نیز گسترش پیدا کرد، که کیلپ^۲ و همکارانش کتاب تکواره‌ها، عمل‌ها و رسته‌ها را در این زمینه منتشر کردند. یکی از زمینه‌های مطالعاتی برجسته‌ای که در این زمینه مورد مطالعه قرار گرفته است، عمل‌های آزاد و عمل‌های تصویری‌اند. کنائر^۳ در سال ۱۹۷۲ در مقاله [۹] ساختار عمل‌های تصویری را بررسی کرد. در سال ۱۹۹۹، اولتمنیز^۴ و کنائر مفهوم جدیدی به نام S – عمل‌های تصویری ضعیف در مقاله [۱۱]، تعریف کردند. در مقاله [۱۲] کنائر و اولتمنیز با گسترش مفهوم تصویری ضعیف، مفهوم $(S/I, S/J)$ – تصویری را در سال ۲۰۰۶ معرفی کردند.

در سال ۲۰۰۵، کیلپ و کنائر شرایط لازم و کافی برای تصویری ضعیف بودن هم حاصلضرب ملقمه‌ای دو کپی از S توسط ایدآل راست I ، یعنی $S \coprod^I S$ ، در مقاله [۷] مطرح کردند.

این پایان‌نامه متشکل از چهار فصل است. در فصل اول تعدادی تعریف، لم و قضیه که در فصل‌های بعدی مورد نیاز است، آورده‌ایم. فصل دوم شامل چهار بخش است که در بخش اول به تعریف عمل‌های تصویری و رابطه آن با عمل‌های آزاد می‌پردازیم. در بخش دوم عمل‌های تصویری ضعیف را معرفی می‌کنیم. بخش سوم را با گزاره‌ای آغاز می‌کنیم که رابطه درونبر و عمل‌های خارج‌قسمتی تصویری ضعیف را بیان می‌کند و در بخش آخر به دسته‌بندی همولوژیکی تکواره‌ها توسط عمل‌های تصویری می‌پردازیم. فصل سوم از دو بخش تشکیل شده است. بخش اول را با تعریف هم حاصلضرب ملقمه‌ای آغاز می‌کنیم. در بخش دوم به دنبال شرایطی هستیم که تحت آن $S \coprod^I S$ ، تصویری ضعیف باشد. در قضیه پایانی این بخش شرایط معادلی برای اینکه $S \coprod^I S$ تصویری ضعیف باشد، بیان می‌کنیم. در فصل چهارم با گسترش مفهوم تصویری ضعیف، مفهوم $(S/I, S/J)$ – تصویری را تعریف

Skornjakov^۱

Kilp^۲

Knauer^۳

Oltmanns^۴

می‌کنیم. در ادامه با کمک نمودار رابطه آن‌ها را با انواع عمل‌های تصویری ضعیف بیان می‌کنیم و با کمک دسته‌بندی همولوژیکی تکواره‌ها شرایط معادلی را برای عمل‌های $(S/sS, S/J)$ —تصویری و $(S/ss, S/tS)$ —تصویری مطرح می‌کنیم.

مفاهیم این پایان‌نامه بر اساس مقاله‌های [۱۱]، [۷] و [۱۲] تنظیم شده است.

فهرست مندرجات

۱۱	۱	مفاهیم اولیه
۱۱	۱.۱	نیم‌گروه‌ها، تکواره‌ها
۱۴	۲.۱	rstهای رسته‌ها
۲۲	۳.۱	rstهای S-عمل‌ها و برخی از ویژگی‌های آن
۴۰	۲	عمل‌های تصویری و تصویری ضعیف
۴۰	۱.۲	عمل‌های تصویری
۴۷	۲.۲	عمل‌های تصویری ضعیف

۴۹	۳.۲ درونبرها و عمل‌های خارج‌قسمتی تصویری ضعیف
۵۴	۴.۲ دسته‌بندی همولوژیکی تکوارهها
۵۸		۳ هم‌حاصلضرب ملقمه‌ای تصویری ضعیف
۵۸	۱.۳ هم‌حاصلضرب ملقمه‌ای
۶۲	۲.۳ شرایط تصویری ضعیف بودن $S \amalg^I S$
۷۹		۴ عمل‌های $(S/I, S/J)$ —تصویری
۷۹	۱.۴ عمل‌های $(S/I, S/J)$ —تصویری
۷۷	۲.۴ خارج‌قسمت‌های ریس و $(S/sS, S/J)$ —تصویری
۸۳	۳.۴ دسته‌بندی همولوژیکی تکوارهها
۹۵		کتاب نامه
۹۸		واژه نامه‌ی انگلیسی به فارسی

واژه نامه‌ی فارسی به انگلیسی

۱۰۱

فهرست راهنمای

۱۰۴

فصل ۱

مفاهیم اولیه

در بخش اول این فصل به تعریف نیم‌گروه و تکواره می‌پردازیم. بخش دوم را با تعریف رسته آغاز می‌کنیم. در ادامه این بخش مثال‌هایی از رسته‌ها می‌آوریم که تا کنون با آن‌ها آشنا بوده‌ایم و حال آن‌ها را به عنوان رسته معرفی می‌کنیم. در بخش سوم رسته S —عمل‌ها را تعریف کرده و با توجه به اهمیت این رسته در این پایان‌نامه به بیان چند قضیه و گزاره مهم از جمله قضیه هم‌ریختی‌ها در S —عمل‌ها می‌پردازیم.

بخش کامل از این حوزه در ریاضیات را می‌توان در کتاب تکواره‌ها، عمل‌ها و رسته‌ها اثر ماتی کیلپ و همکارانش که در سال ۲۰۰۰ میلادی منتشر شد، یافت.

۱.۱ نیم‌گروه‌ها، تکواره‌ها

تعریف ۱.۱.۱ یک نیم‌گروه^۱ عبارت است از مجموعه‌ای ناتهی مانند G همراه با عملی دوتایی بر G با خاصیت زیر:

$$a(bc) = (ab)c \quad a, b, c \in G \quad \text{به ازای هر} \quad (\text{شرکت‌پذیری})$$

^۱ semigroup

تعريف ۲.۱.۱ یک تکواره^۲، نیم‌گروهی است مانند G که شامل یک عنصر همانی دو طرفه مانند

$$1 \in G \text{ است، یعنی به ازای هر } a \in G \cdot a 1 = 1 a = a$$

تعريف ۳.۱.۱ عنصر $z \in S$ صفر چپ (صفر راست) تکواره S نامیده می‌شود، هرگاه برای هر $t \in S$

داشته باشیم، $z \cdot t = z$ و یک صفر S است، اگر صفر چپ و راست باشد.

تکواره S یک تکواره صفر چپ (صفر راست) است، اگر همه اعضای $\{1\} \setminus S$ صفر چپ (صفر راست)

باشد. S یک تکواره صفر است هرگاه همه اعضای $\{1\} \setminus S$ صفر باشند.

مثال ۴.۱.۱ مجموعه $S = \{1, s, t\}$ همراه با ضربی که در جدول زیر آمده است، یک تکواره صفر

چپ می‌باشد.

.	1	s	t
1	1	s	t
s	s	s	s
t	t	t	t

تعريف ۵.۱.۱ عضو $e \in S$ خودتوان نامیده می‌شود، اگر $e \cdot e = e$. مجموعه تمام عضوهای خودتوان

را با $E(S)$ نمایش می‌دهیم. حال اگر در تکواره S ، به S تکواره خودتوان گوییم.

مثال ۶.۱.۱ مجموعه اعداد طبیعی همراه با عمل کوچکترین مضرب مشترک دو عدد، یک تکواره

خودتوان است.

تعريف ۷.۱.۱ عضو c از تکواره S حذف‌پذیر^۳ راست (حذف‌پذیر چپ) نامیده می‌شود، هرگاه برای

هر $r, t \in S$ تساوی $r = t$ ، $(cr = ct)rc = tc$ را نتیجه دهد. همچنین به تکواره S حذف‌پذیر

راست (حذف‌پذیر چپ) گوییم، هرگاه همه عناصر آن حذف‌پذیر راست (حذف‌پذیر چپ) باشد.

monoid^۱
cancellable^۲

مثال ۸.۱.۱ مجموعه اعداد طبیعی همراه با ضرب معمولی یک تکواره حذف‌پذیر راست و حذف‌پذیر چپ است.

تعريف ۹.۱.۱ تکواره S جمع‌شدنی^۴ چپ (جمع شدنی راست) است، هرگاه برای هر $p, q \in S$ عنصر $r \in S$ وجود داشته باشد، به طوری که $(pr = qr) \quad rp = rq$.

مثال ۱۰.۱.۱ تکواره S که شامل یک صفر چپ باشد، یک تکواره جمع‌شدنی چپ است.

مثال ۱۱.۱.۱ تکواره (\mathbb{N}, \max) ، جمع‌شدنی راست و جمع‌شدنی چپ است.

تعريف ۱۲.۱.۱ اگر S یک تکواره باشد، گوییم $I \subseteq S$ یک ایدآل راست از S است، هرگاه در شرایط زیر صدق کند:

۱) I ناتهی باشد،

۲) برای هر $s \in S$ و $a \in I$ ، داشته باشیم $.as \in I$

به طور مشابه می‌توان ایدآل چپ را نیز تعریف کرد.

تعريف ۱۳.۱.۱ اگر S یک تکواره باشد و $s \in S$ ، کوچکترین ایدآل راست S که شامل s است، به این صورت تعریف می‌شود:

$$sS = \{st \mid t \in S\}$$

که ایدآل اصلی راست تولید شده توسط s نامیده می‌شود.

به طور مشابه می‌توان ایدآل اصلی چپ تولید شده توسط s را نیز تعریف کرد.

collapsible^۴

تعريف ۱۴.۱.۱ S یک تکواره ایدآل اصلی راست (ایدآل اصلی چپ) نامیده می‌شود، هرگاه هر ایدآل راست (ایدآل چپ) آن ایدآل اصلی راست (ایدآل اصلی چپ) باشد.

تعريف ۱۵.۱.۱ تکواره S را برگشت‌پذیر چپ^۵ (راست) نامیم، هرگاه اشتراک هر دو ایدآل چپ (راست) در آن ناتھی باشد.

۲.۱ رسته‌ها

تعريف ۱.۲.۱ هر رسته^۶ خانواده‌ای است از اشیا که معمولاً آن‌ها را با ... A, B, C, \dots نشان می‌دهیم، با این ویژگی که

(۱) هر دو شی A و B ، مجموعه‌ای متناظر می‌شود که با $\text{Hom}(A, B)$ نشان داده می‌شود و دارای این خاصیت است که به ازای هر چهار شی مثل A, B, C و D که $(A, B) \neq (C, D)$

$$\text{Hom}(A, B) \cap \text{Hom}(C, D) = \emptyset$$

(۲) به ازای هر سه شی A, B و C ، تابع

$$\cdot : \text{Hom}(B, C) \times \text{Hom}(A, B) \longrightarrow \text{Hom}(A, C)$$

$$(g, f) \longmapsto gf$$

موجود است که

• به ازای هر چهار شی مثل A, B, C و D ، اگر $g \in \text{Hom}(B, C)$ ، $f \in \text{Hom}(A, B)$

$$h(gf) = (hg)f, \quad h \in \text{Hom}(C, D)$$

left invertible^۷
category^۸

• به ازای هر شی مثل A ، عضوی از \mathcal{C} موجود است که به ازای هر عضو

$f \mathbf{1}_A = f$ و هر عضو از \mathcal{C} مثل f و هر عضو از \mathcal{C} مثل g ، $g \mathbf{1}_A = g$

در رسته‌ای مثل \mathcal{C} ، به ازای هر دو شی مثل A و B ، هر عضو از \mathcal{C} را ریختار از A به B می‌نامند. نماد $f : A \rightarrow B$ هم یعنی این که f ریختاری از A به B است.

مثال ۲.۲.۱ فرض کنیم \mathcal{S} رده تمام مجموعه‌ها باشد. به ازای $A, B \in \mathcal{S}$ مجموعه تمام توابع $f : A \rightarrow B$ است. به آسانی دیده می‌شود که \mathcal{S} یک رسته است.

مثال ۳.۲.۱ فرض کنیم \mathcal{S} رده تمام گروه‌ها باشد. \mathcal{S} مجموعه تمام هم‌ریختی‌های گروهی بین A و B می‌باشد. می‌بینیم که \mathcal{S} یک رسته می‌باشد.

مثال ۴.۲.۱ گروه ضربی G را می‌توان رسته‌ای با یک شی، یعنی G در نظر گرفت. فرض کنیم مجموعه همه عناصر G باشد. ترکیب هم‌ریختی‌های a و b چیزی جز ab با عمل دوتایی در G نیست و $\mathbf{1}_G$ ، عنصر همانی از G است.

تعریف ۵.۲.۱ شی I در رسته \mathcal{C} را شی آغازی^۷ یا ابتدایی گوییم اگر به ازای هر شی C ، از \mathcal{C} یک و فقط یک ریخت مانند $I \rightarrow C$ وجود داشته باشد.

مثال ۶.۲.۱ در رسته مجموعه‌ها، شی آغازی است.

مثال ۷.۲.۱ در رسته گروه‌ها، هر گروه بدیهی شی آغازی است.

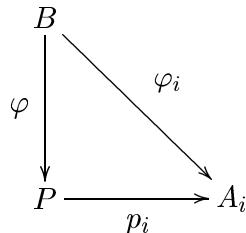
initial object^۸

تعریف ۸.۲.۱ شی T در رسته \mathcal{C} را شی نهایی^۸ یا پایانی گویند اگر به ازای هر شی C از \mathcal{C} یک و فقط یک ریخت $T \rightarrow C$ وجود داشته باشد.

مثال ۹.۲.۱ در رسته مجموعه‌ها، مجموعه‌های تک عضوی شی نهایی هستند.

مثال ۱۰.۲.۱ در رسته گروه‌ها، هر گروه بدیهی شی نهایی است.

تعریف ۱۱.۲.۱ فرض می‌کنیم \mathcal{C} یک رسته بوده و $\{A_i \mid i \in I\}$ خانواده‌ای از اشیا \mathcal{C} باشد. یک حاصلضرب برای خانواده $\{A_i \mid i \in I\}$ ، شیئی است مانند P از \mathcal{C} همراه با خانواده‌ای از ریخت‌ها مانند $\{\varphi_i : P \rightarrow A_i \mid i \in I\}$ به طوری که به ازای هر شی B و هر خانواده $\{p_i : P \rightarrow A_i \mid i \in I\}$ از ریخت‌های \mathcal{C} ، ریخت منحصر به فردی مانند $P \rightarrow B$ وجود داشته باشد به طوری که به ازای هر $i \in I$ ، $p_i \circ \varphi = \varphi_i$. یعنی به ازای هر $i \in I$ ، نمودار زیر جایه‌جایی است.

شی حاصلضرب P برای $\{A_i \mid i \in I\}$ را معمولاً با $\prod_{i \in I} A_i$ نشان داده می‌شود.

مثال ۱۲.۲.۱ در رسته مجموعه‌ها، حاصلضرب دکارتی $\prod_{i \in I} A_i$ شی حاصلضرب برای خانواده $\{A_i \mid i \in I\}$ از مجموعه‌ها است.

در رسته گروه‌ها حاصلضرب مستقیم، $\prod_{i \in I} G_i$ شی حاصلضرب برای خانواده $\{G_i \mid i \in I\}$ از گروه‌ها است.

^۸terminal object

قضیه ۱۳.۲.۱ هرگاه $(P, \{p_i\})$ و $(Q, \{q_i\})$ هر دو شی حاصلضرب برای خانواده $\{A_i \mid i \in I\}$ از اشیارسته \mathcal{C} باشند، آنگاه P و Q معادلند.

■ برهان . قضیه ۱۳.۷.۱ از مرجع [۲۰] را ببینید.

تعریف ۱۴.۲.۱ یک همحاصلضرب برای خانواده $\{A_i \mid i \in I\}$ از اشیا در رسته \mathcal{C} شیئی است مانند S از \mathcal{C} همراه با خانواده‌ای از ریخت‌ها مانند $\{\iota_i : A_i \rightarrow S \mid i \in I\}$ به طوری که به ازای هر شی B و خانواده $\{\psi_i : A_i \rightarrow B \mid i \in I\}$ از ریخت‌های دلخواه، ریخت منحصر به‌فردی مانند $\psi : S \rightarrow B$ وجود داشته باشد به طوری که به ازای هر $i \in I$ ، $\psi \circ \iota_i = \psi_i$. یعنی، برای هر $i \in I$ ، ψ نمودار زیر جایه‌جایی است.

$$\begin{array}{ccc} A_i & \xrightarrow{\iota_i} & S \\ & \searrow \psi_i & \downarrow \psi \\ & & B \end{array}$$

شی همحاصلضرب S برای $\{A_i \mid i \in I\}$ معمولاً با $\coprod_{i \in I} A_i$ نشان داده می‌شود.

مثال ۱۵.۲.۱ در رسته مجموعه‌ها، برای خانواده $\{A_i \mid i \in I\}$ ، اجتماع مجرای آن‌ها، یعنی $\bigcup_{i \in I} A_i$ ، شی همحاصلضرب این خانواده است.

قضیه ۱۶.۲.۱ هرگاه $(S', \{\lambda_i\})$ و $(S, \{\iota_i\})$ هر دو شی همحاصلضرب برای خانواده $\{A_i \mid i \in I\}$ از اشیارسته \mathcal{C} باشند، آنگاه S' و S معادلند.

■ برهان . قضیه ۱۵.۷.۱ از مرجع [۲۰] را ببینید.

تعریف ۱۷.۲.۱ رسته ملموس^۹ رسته‌ای است مانند \mathcal{C} همراه با تابعی چون σ که به هر شی A از \mathcal{C} مجموعه $\sigma(A)$ (به نام مجموعه زمینه A) را نسبت می‌دهد به طوری که

concrete^۹

۱) هر ریخت $B \rightarrow A$ از \mathcal{C} تابعی بر مجموعه‌های زمینه $\sigma(A) \rightarrow \sigma(B)$ است.

۲) ریخت همانی هر شی A از \mathcal{C} ، تابع همانی بر مجموعه زمینه $\sigma(A) \rightarrow \sigma(A)$ است.

۳) ترکیب ریخت‌ها در \mathcal{C} با ترکیب توابع بر مجموعه‌های زمینه یکی است.

در ادامه شی و مجموعه زمینه را با یک علامت نشان داده و از ذکر صریح σ خودداری می‌کیم.

مثال ۱۸.۲.۱ رسته گروه‌ها همراه با تابعی که به هر گروه مجموعه زمینه‌اش در معنی عادی را نسبت می‌دهد یک رسته ملموس است. ولی در مثال ۴.۲.۱، هرگاه تابع σ به گروه G مجموعه زمینه معمولی را نسبت دهد، آنگاه رسته مورد نظر ملموس نیست. (زیرا ریخت‌ها بر مجموعه G تابع نیستند.)

تعريف ۱۹.۲.۱ فرض می‌کنیم F شیئی در رسته ملموس \mathcal{C} ، X مجموعه‌ای ناتهی و $i : X \rightarrow F$ باشد. گوییم F بر مجموعه X آزاد است اگر به ازای هر شی A از \mathcal{C} و نگاشت $f : X \rightarrow A$ (از مجموعه‌ها)، ریخت منحصر به فردی از \mathcal{C} مانند $\bar{f} : F \rightarrow A$ وجود داشته باشد به طوری که $\bar{f}i = f$.

$$\begin{array}{ccc} X & \xrightarrow{i} & F \\ f \downarrow & & \searrow \bar{f} \\ A & & \end{array}$$

مثال ۲۰.۲.۱ فرض کنیم G یک گروه و $g \in G$. به آسانی دیده می‌شود که نگاشت $\bar{f} : \mathbb{Z} \rightarrow G$ تعریف شده با $\bar{f}(n) = g^n$ ، هم‌ریختی منحصر به فردی است که $g \mapsto 1$. در نتیجه هرگاه $X = \{1\}$ و $i : X \rightarrow \mathbb{Z}$ نگاشت شمول باشد آنگاه \bar{f} بر X در رسته گروه‌ها، آزاد است. (اگر G فرض می‌کنیم $f(1) = g$ و \bar{f} را مانند بالا تعریف می‌کنیم.)

قضیه ۲۱.۲.۱ هرگاه \mathcal{C} یک رسته ملموس، F و F' اشیایی از \mathcal{C} باشند به طوری که F بر مجموعه X و F' بر مجموعه X' آزاد باشد و نیز $|X| = |X'|$ آنگاه F با F' معادلند.

■ برهان . قضیه ۸.۷.۱ از مرجع [۲۰] را ببینید.

تعریف ۲۲.۲.۱ موقعیت عقببر $^{\circ}$ در رسته \mathcal{C} را ملاحظه کنید

$$\begin{array}{ccc} & C_1 & \\ & \downarrow f_1 & \\ C_2 & \xrightarrow{f_2} & D \end{array}$$

دوقابی $(B, (g_1, g_2))$ که برای $i = 1, 2$ در رسته \mathcal{C} یک عقببر 11 برای f_i و $g_i : B \rightarrow C_i$ نام دارد، اگر

$$f_1 g_1 = f_2 g_2 \quad (1)$$

به ازای هر جفت ریخت $t : B' \rightarrow B$ که $h_2 : B' \rightarrow C_2$ و $h_1 : B' \rightarrow C_1$ ریخت منحصر به فردی مانند $t : B' \rightarrow B$ وجود داشته باشد که

$$\begin{array}{ccccc} B' & & & & \\ & \searrow h_1 & \swarrow t & \searrow g_1 & \\ & & B & & C_1 \\ & \downarrow h_2 & \uparrow g_2 & \downarrow f_1 & \\ & & C_2 & \xrightarrow{f_2} & D \end{array}$$

pullback situation $^{\circ}$
pullback 11

مثال ۲۳.۲.۱ شی عقببر در رسته مجموعه‌ها.

موقعیت عقببر در رسته مجموعه‌ها را ملاحظه کنید

$$\begin{array}{ccc} & M & \\ & \downarrow f & \\ N & \xrightarrow{g} & Q \end{array}$$

دوتایی $(P, (p_1, p_2))$ که $p_1 : P \rightarrow M$ و $p_2 : P \rightarrow N$ در رسته مجموعه‌ها یک عقببر برای f و

است زیرا g

مجموعه P را این گونه در نظر می‌گیریم

$$P = \{(m, n) \in M \times N; f(m) = g(n)\}$$

حال شرط (۱) و (۲) در تعریف ۲۲.۲.۱، را مورد بررسی قرار می‌دهیم. برای هر $(m, n) \in P$ داریم

$$fp_1(m, n) = f(m) = g(n) \quad (3)$$

$$gp_2(m, n) = g(n) = f(m) \quad (4)$$

با توجه به تساوی‌های (۳) و (۴)، $fp_1 = gp_2$.

حال اگر فرض شرط (۲) برقرار باشد، باید هم‌ریختی منحصر به فرد $t : P' \rightarrow P$ را بیابیم. ابتدا وجود آن را نشان می‌دهیم.

برای هر $a \in P'$ و $h_1(a) \in M$ و $h_2(a) \in N$ و با توجه به این‌که برای هر جفت تابع h_1 و h_2

است پس $fh_1 = gh_2$

$$f(h_1(a)) = g(h_2(a))$$

که به این ترتیب با توجه به تعریف مجموعه P ، $t(a) \in P$ است. بنابراین t را این گونه

تعریف می‌کنیم که برای هر $a \in P'$

$$t(a) = (h_1(a), h_2(a))$$